

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492,
Podružnica Maribor: Grajski trg 7,
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2,
— Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

„Življenje in svet“

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ul. 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja
vsak ponedeljek zjutraj. — Na-
roča se posebej in velja po pošti
prejemana Din 4.- po razmašal-
cih dostavljena Din 5.- mesečno.
Maribor, Grajski trg št. 7. Telefon
št. 2455.
Celje, Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Tudi Madžarska bo dobila svoje

Češkoslovaška vlada je predložila osnovanje mešane komisije, ki naj sestavi predloge za ureditev madžarskega manjšinskega problema — Zahteve Madžarov

Praga, 2. okt. br. ČTK objavlja naslednji uradni komunikat:

V monakovskem protokolu so smatrali za potrebno podčrtati tudi potrebo po ureditvi madžarskega manjšinskega problema v Češkoslovaški. S tem vprašanjem se je bavil v svojem govoru, ki ga je imel snoči po radiu, tudi madžarski min. predsednik dr. Imredy, ki je v zvezi s tem postavil zahtevo, da se mora madžarski manjšinski problem v ČSR rešiti na enak način kakor problem ostalih narodnosti v češkoslovaški republiki. Češkoslovaška vlada je na svoji včerajšnji seji istočasno, ko je sprejela poljski predlog, obenem sklenila, da pristopi tudi k rešitvi madžarskega manjšinskega problema.

Zunanji minister dr. Kamil Krofta je snoči ob 23. izročil madžarskemu poslaniku v Pragi noto, v kateri predlaga češkoslovaška vlada, naj se čim prej osnuje mešana češkoslovaško-madžarska komisija ekspertov, da prouči in sestavi predloge za rešitev madžarskega manjšinskega problema v ČSR.

Istočasno je madžarski poslanik v Pragi izročil zunanjemu ministru noto, v kateri zahteva madžarska vlada, sklicujoč se na monakovsko konferenco, uvedbo direktnih pogajanj. Obenem prosi za sporočilo, kdaj in kje se bodo vršila ta pogajanja, katerih hitra izvedba in pozitivni zaključek ne bo samo v interesu obeh držav, marveč vse Evrope.

Češkoslovaška vlada, ki je zadnje dni ponovno podala dokaz svoje najskrajnejše spravljalosti v interesu evropskega miru, za kar je češkoslovaški narod, zavedajoč se svoje zgodovinske

odgovornosti za mir in srečnejšo bodočnost držav srednje Evrope, doprinesel najtežje žrtve, je načelno pripravljena pričeti ta pogajanja tudi z madžarsko vlado v duhu spravljalosti in politike, iz katere se lahko razvije lojalno sodelovanje obeh držav.

O tem sklepu češkoslovaške vlade sta bil obveščeni tudi vladi Rumunije in Jugoslavije.

Madžarsko poročilo

Budimpešta, 2. okt. br. Uradno poročajo:

Madžarski poslanik v Pragi je snoči izročil češkoslovaškemu zunanjemu ministru dr. Krofti noto madžarske vlade, v kateri zahteva, naj se upravičene zahteve madžarske narodne manjšine v ČSR čim prej izpolnijo, pri čemer naj se, slično, kakor se je to zgodilo v pogledu nemške in poljske narodne manjšine, upošteva načelo samoodločbe. V to svrhu naj se nemudoma uvedejo pogajanja.

Češkoslovaška vlada je na to zahtevo madžarske vlade odgovorila pozitivno in se bodo pogajanja pričela v najkrajšem času. Madžarska vlada je o tem obvestila vlade Nemčije, Anglije in Francije. Madžarska vlada upa, da bodo ta pogajanja v najkrajšem času dovela do zaželenega uspeha.

Imredyeva prošnja Mussoliniju

Rim, 2. okt. AA. Madžarski min. predsednik Imredy je poslal Mussoliniju brzojavko, v kateri mu izraža hvaležnost madžarske vlade za pomoč, ki jo je izkazala madžarski stvari. Poleg tega ga tudi prosi, naj se dalje spremlja razvoj vprašanja madžarskih zahtev za naklonjenostjo.

krajev, je danes izdala na vse prebivalstvo teh krajev poziv, naj se izogiba vseh incidentov in naj ne ovira mirne izpraznitve odnosno predaje tega ozemlja nemškim oblastem.

Svarilo čl. oblasti

Praga, 2. oktobra. br. Češkoslovaške oblasti so izdale danes proglas na prebivalstvo onega ozemlja, ki se po sklepu monakovske konference odcepi od Češkoslovaške in priključi Nemčiji, in ozemlja, kjer bo plebiscit odločil o nadaljnji pripadnosti. Oblasti opozarjajo prebivalstvo na zlo namerno inozemsko propagando po radiu

in tisku, ki zasleduje edino ta cilj, da čim več prebivalstva teh pokrajin zapusti svoje domove in se izseli ter tako izgubi glasovalno pravico pri plebiscitu. Z raznimi grožnjami skušajo zlasti preplašiti demokratične elemente, Nemce in Čehoslovake. Češkoslovaške oblasti opozarjajo vse prebivalstvo na to, da ostane tudi z zasedbo tega ozemlja opcijska pravica slehernega prebivalca teh pokrajin nedotaknjena in lahko optira za ČSR ali Nemčijo. Zato naj se nihče ne da preplašiti in naj vsakdo vztraja na svojem mestu, zlasti pa naj vsakdo skrbi za to, da bo imel glasovalno pravico pri plebiscitu.

Henlein državni komisar na zasedenem ozemlju

Henlein bo prevzel vodstvo uprave sudetsko-nemških krajev, ko bo ukinjena vojaška uprava

Berlin, 2. okt. d. Državni kancelar Hitler je podpisal večerj naslednji odlok o upravi sudetsko-nemških krajev:

Zasedbo sudetsko-nemških krajev po nemških četah je prevzela nemška država upravo teh pokrajin. Na čelo uprave teh pokrajin stopi državni komisar za sudetsko-nemške kraje, kakor hitro bom umaknil vrhovnemu poveljniku vojske izdan nalog za upravo. Državnemu komisarju bodo dodeljene vse upravne ustanove. Državni minister za notranje zadeve bo do ločal v sporazumu s pristojnim državnim ministrom prinos posameznih upravnih panog na obstoječe posebne državne uprave.

Državni komisar je podrejen neposredno meni ter ima skrbeti po mojih splošnih navodilih kakor tudi po posameznih navodilih državnih ministrov za državno, gospodarsko in kulturno ureditev sudetsko-nemških krajev. Državni komisar je pooblaščen, da izdaja državnim oblastem, občinam in drugim javnim korporacijam navodila, kakor tudi v okviru splošnih navodil namestnika voditelja navodila uradom sudetsko-nemške stranke ter njenih podrejenih organizacij v sudetsko-nemških krajih. Državni komisar izvršuje neposredno oblast nad javnimi korporacijami v sudetsko-nemških krajih.

V sudetsko-nemških krajih sedaj veljavno pravo ostane, nadalje v veljavi v kolikor ni v nasprotju s prevzetjem teh pokrajin po nemški državi. Državni komisar mora s pristankom pristojnega državnega ministra in notranjega ministra izpremeniti obstoječe zakon, z uredbo. Uredbe bodo objavljene v službenem listu za sudetsko-nemške kraje ter stopijo, ako ne določajo ničesar drugega, z naslednjim dnem v veljavo.

Za državnega komisarja za sudetsko-nemške kraje imenujem voditelja sudetsko-nemških Nemcev Konrada Henleina. Uvedba zakonov nemške države v sudetsko-nemških krajih bo izvršena po meni ali po pristojnem državnemu ministru v sporazumu z državnim ministrom za notranje zadeve. Vrhovna oblast za prevzem uprave sudetsko-nemških krajev je državni minister za notranje zadeve, ki izdaja za izvedbo in izpolnitev tega odloka potrebne pravne in upravne predpise.

Henlein v Ašu

Berlin, 2. okt. br. Henlein bo prevzel komisarje dolžnosti takoj po zasedbi vsega ozemlja po nemških četah. Henlein je popoldne z Dunaja prispel v Aš, kjer so mu priredili svečan sprejem.

Na kaj so pozabili...

Češkoslovaška je pozvala angleško vlado, naj sedaj poskrbi tudi za one demokratične elemente, ki so jim odvzeli delo in kruh

London, 2. okt. br. Češkoslovaška vlada je danes dostavila angleški vladi noto, v kateri opozarja na izredno težavne gospodarske probleme, ki so nastali z izvedbo sklepov monakovske konference velesil. Ker monakovski sporazum v tem pogledu ničesar ne ureja, je sedaj nujno potrebno, da se ta vprašanja nemudoma rešijo, ker bo sicer nastala za ČSR poleg neizmernih žrtev, ki jih je morala doprinesti za ohranitev miru, še nepopravljiva gospodarska škoda. Razen tega je neobhodno potrebno, da velesile sedaj poskrbe tudi za usodo 300.000 beguncev z ozemlja, ki je bilo poklonjeno z monakovskimi sklepi Nemčiji. Ti begunci so brez vseh sredstev in bodo ostali tudi brez dela in zaslužka, ker jih ne bo mogoče zaposliti na zmanjšanem ozemlju, ki je preostalo češkoslovaški republiki. Gre izključno za demokratične elemente in žide, ki so se morali umakniti pred preganjanjem, katere mu bi bili brez dvoma izpostavljeni pod novim režimom. Češkoslovaška vlada smatra, da je neobhodno potrebno takoj in brez odlašanja dati na razpolago češkoslovaški vladi potrebna finančna sredstva za prvo pomoč in preskrbo beguncev ter nuditi nadaljnjo gnotno podporo za njihovo namestitev in zaposlitev. Češkoslovaška vlada poziva nujno angleško vlado, naj v nadaljevanju svoje akcije za rešitev češkoslovaškega problema reši tudi te probleme, dočim bo češkoslovaška vlada skušala ostala gospodarska vprašanja, ki so jih povzročili monakovski sklepi, urediti z direktnimi pogajanjimi z Nemčijo ob posredovanju mednarodne komisije v Berlinu.

bor ministrov je sestavljal navodila za češkoslovaško delegacijo v tej komisiji. Po dosedanjih poročilih potekajo pogajanja v Berlinu glede ureditve gospodarskih problemov, ki so nastali z monakovskim dogovorom velesil, popolnoma korektno in obstoja upravičeno upanje, da bodo vsa gospodarska vprašanja v sporazumu z delegacijo Nemčije stvarno rešena. Neobhodno je potrebno, da se pravilno upoštevajo gospodarski interesi obeh strank. Baš zaradi pravilne ureditve teh življenjskih interesov vsega prebivalstva je neobhodno potrebno, da se prebivalstvo ne vzemirja in da se zaveda, da bo vse dogovorjeno urejeno. Zato naj tudi nihče s prenapetimi ukrepi ne prehitva dokončnega dogovora.

Reševanje gospodarskih problemov ČSR

Praga, 2. okt. br. Danes se je sestel gospodarski odbor ministrov pod predsedstvom finančnega ministra dr. Kalfusa. Razpravljal je o vprašanjih, o katerih mora sklepati tudi mednarodna komisija v Berlinu, sestavljena v smislu monakovskega dogovora. Gospodarski od-

Priprave za koncentracijsko vlado v ČSR

Praga, 2. oktobra. br. Bivši ministri predsednik dr. Milan Hodža je danes odpotoval na Slovaško, kjer bo imel razgovore z vsemi slovaškimi skupinami o poglobitvi odnosov med Čehi in Slovaki. Kakor zatrjuje v dobro poučenih krogih, se pripravlja sestava koncentracijske vlade, v kateri bodo zastopane vse skupine, ki bodo tako skupno pomagale graditi novo državo.

Guverner za Podkarpatsko Rusijo

Praga, 2. okt. d. Večeraj je bil podpisan zakonski odlok št. 206, s katerim se urejajo odnosi v Podkarpatski Rusiji. Odlok je stopil že z včerajšnjim dnem v veljavo in se glasi: Predsednik republike more imenovati viceguvernerja Podkarpatske Rusije. Ta viceguverner, ki je državni uradnik, bo izvrševal svoje dolžnosti v Užhorodu v obsegu, ki mu ga določi vlada. Z odlokom predsednika republike je za viceguvernerja imenovan Aleksander Beski.

Ribbentrop o Daladieru

Pariz, 2. okt. d. Posebni poročevalec lista »Epoque«, Pichon, poroča, da mu je nemški zunanji minister Ribbentrop izjavil v petek popoldne v Monakovem naslednje:

Priporočena je bila velika zmaga, ki se imenuje mir. Svet je videl, kaj morejo storiti štirje možje dobre volje, ki so razpravljali enostavno in pogumno. Vsi štirje so dokončno odstranili z evropskega obzorja vprašanje, ki bi lahko postalo smrtno nevarno. Danes se pričena nova doba.

Poročevalec je odvrnil nemškemu zunanjemu ministru, da so bile gotove žrtve za Francoze zelo težke.

Ribbentrop je odvrnil: Da, ker imajo še vedno, kar bi lahko imenovali dedno bolezen iz Versailles, toda Versailles ni več mogoč, ker je že zastarelo. Evropski mir se mora zgraditi na drugi podlagi. Reči vam morem, da je Daladier napravil na nemške zastopnike najboljši vtis. Daladier je odkrit in pošten človek, dober Francoz in frontni bojevnik, kakršnega spoštujemo. Ima vse sposobnosti, da nas razume. Skoda, da že prej ni prišel v Nemčijo, n. pr. l. 1933., ko sem bil pooblaščen, da ga povabim. Marsikatera kriza bi bila prihranjena našima državama.

Še ni vse rešeno

Rim, 2. okt. br. Dopoldne je bila pred Invalidskim domom v Rimu prirejena parada vojnih invalidov iz abesinske in španske vojne pred Mussolinijem. To paradu so priredili na današnji dan kot obletnico pričetka abesinske vojne. Mussolini je imel nagovor, v katerem je naglasil, da so v Monakovu zbrani državniški rešili svet pred novo vojno ter da je upati, da bo prišlo sedaj do popolne preureditve v Evropi.

Veliko pozornost v političnih krogih je zbudil članek, ki ga je objavil danes v »Giornale d'Italia« Virginio Gajda. V tem članku svari pred pretiranim optimizmom in pred domnevo, da se bodo sedaj po monakovski konferenci rešili tudi vsi ostali problemi. Češkoslovaški problem je šele ena zadeva, ki je bila rešena, toda obstojajo še mnogi drugi problemi in moralne krivice v Evropi, ki jih je treba odpraviti, preden bo Evropa prišla do resničnega miru.

Tješin izročil Poljakom

Ostalo tješinsko ozemlje bo Češkoslovaška izpraznila v desetih dneh

Tješin, 2. okt. br. V smislu dogovora med poljsko in češkoslovaško vlado so danes Poljaki zasedli Tješin. Češkoslovaške čete so se že ponoči umaknile iz mesta. Dopoldne so se izselile tudi češkoslovaške oblasti. Predaja mesta Poljakom se je izvršila na zelo svečan način. Na mostu, ki je doslej ločil poljski in češkoslovaški del mesta, je češkoslovaški general Novak sprejel poljskega generala Bortonskega in mu simbolično izročil mesto. Prvi so nato vkorakali v mesto poljski legijonarji, ki so zadnje dni vodili

glavno borbo za priključitev tješinskega okrožja Poljski. Nato je sledila civilna uprava s šleskim vojvodo Grazijskim na čelu. Šele nato je sledila poljska vojska, ki je prišla v popolni bojni opremi z oklopnimi avtomobili in tanki, nad mestom pa so letela poljska vojaška letala. Popoldne so češkoslovaške čete in oblasti izpraznile tudi okolico Tješina v okoliših 18 km. Ostalo ozemlje, ki ga je Češkoslovaška prepustila Poljski, bo izpraznjeno v prihodnjih 10 dneh.

Evakuacija drugega pasu se je včeraj pričela

Nemške čete so do včeraj opoldne zasedle vse ozemlje prvega pasu — Doslej brez incidentov

Praga, 2. okt. br. Predaja prve cone, določene z monakovskim dogovorom, je bila danes zaključena in se je pričela predaja drugega pasu v severnih pokrajinah Češkoslovaške. Med Rumborokom in Fridlandovim so ob 13. nemške čete pod poveljstvom generala Bocka prekorčile dosedanje nemško-češkoslovaško mejo in začele zasedati to ozemlje. Češkoslovaške čete so že ponoči in danes dopoldne izpraznile to ozemlje in se umaknile na sporazumno markacijsko linijo, na kateri je določen 3 km širok nevtralni pas, katerega nemške čete ne smejo prekorčati. Predaja odnosno zasedba določenega ozemlja prve in druge cone se je doslej izvršila v popolnem redu in ni nikjer prišlo do nikakih incidentov. Na jugu države so se češkoslovaške čete umaknile na severno obalo Vitave. Nevtralni pas strogo spoštujemo tako na nemški, kakor na češkoslovaški strani. Uradno poročilo še posebej naglašja, da postopajo nemške čete korektno. Edino v okolici Kraslice je prišlo do majhnega nesporazuma. Tam so nemške čete pomotoma prekorčile mejo prve cone ter zasedle mesto Kraslice in več okoliških vasi. Češkoslovaške čete so se namreč iz teh krajev umaknile že pred prihodom nemških čet, zaradi česar je nemški poveljnik mislil, da spada tudi to ozemlje k prvi coni. Ko pa ga je češkoslovaški poveljnik opozoril na zmotno, so se nemške čete takoj umaknile nazaj na markacijsko črto, v izpraznjene vasi pa so bile poslane češkoslovaške vojaške patrole.

Berlin, 2. okt. br. Nemški listi in nemški radio obširno poročajo o vkorakanju nemških čet v dosedanje češkoslovaško ozemlje. Obširno opisujejo sprejem, ki ga prirejajo Henleinovi pristajali nemški vojski. Nemci prihajajo v popolni bojni opremi s tanki, oklopnimi avtomobili, topovi ter številnimi kolonami raznih vo-

zil, obenem pa spremljajo nemške čete tudi številna vojna letala. Begunci, ki so pobegnili prejšnje dni v Nemčijo, se vračajo pred vkorakanjem vojske ter skrbje za to, da se povsod organizirajo čim večji sprejemi. Povsod so izobešene zastave s kljukastim križem, prihod nemške vojske pa pozdravljajo tudi z zvonjenjem zvonov v vseh cerkvah. Za pozdrave se zahvaljujejo posamezni vojaški poveljniki, ki se povsod tudi živo zanimajo, koliko je ostalo v zasedenem ozemlju Henleinovih nasprotnikov, zlasti pa Čehov. Opoldne so nemške čete med drugim vkorakale tudi v Warnsdorf, kjer je bil glavni sprejem.

Red in mir po vsej državi

Praga, 2. oktobra. br. Zvečer je bil izdan komunikat, ki naglašja, da vlada na vsem ozemlju republike popoln red in mir. Samo v obmejnih krajih je prišlo do posameznih brezpomembnih incidentov.

Izpustitev nemških političnih jetnikov

Praga, 2. oktobra. br. Snoči so bili v Pragi izpuščeni vsi politični jetniki nemške narodnosti iz sudetsko-nemških pokrajin, ki pripadajo Nemčiji. Izpustitev nemškega poob navzočnosti treh članov nemškega poslanstva, ker smatrajo te ljudi sedaj za nemške državljane. Danes je bil izdan odlok, da tudi povsod drugod po državi izpuste vse nemške jetnike in jih odpremo v nemške pokrajine. Tudi v koncentracijskih taboriščih so nemške internirance že izpustili.

Poziv mednarodne komisije

Berlin, 2. okt. br. Mednarodna komisija, ki vodi predajo nemških pokrajin ČSR Nemčiji in pripravlja plebiscit v mešanih

Razstava slovenske knjige otvorjena

K slovesnosti so se zbrali številni predstavniki — Naval občinstva takoj po otvoritvi

Ljubljana, 2. oktobra. Dopoldne je Ljubljana in z njo vsa naša kulturna javnost doživela eno najpomembnejših prireditev, kar jih je zamišljenih v nizu praznovanja 20-letnice našega narodnega osvobodjenja: v mali dvorani Trgovskega doma v Gregorčičevi ulici je bila ob 11. otvorjena razstava slovenske knjige od leta 1918. do 1938. K slovesnosti, ki jo je prenašala tudi naša radijska postaja, so prihiteli številni predstavniki našega javnega življenja. Med drugimi so se odzvali vabilu ban dr. Natlačen, zastopnik komandanta divizije, brigadni general Dodič, predsednik Akademije znanosti in umetnosti, univ. prof. dr. Aleš Ušeničnik, prorektor dr. Samec, direktor vseučiliške knjižnice dr. Slebinger, predsednik mestne občine dr. Adlešič, konzul francoske republike Remérand, direktor Narodnega muzeja dr. Mal, predsednik Narodne galerije dr. Windischer, zastopnik Slovenske matice, predsednik Penkluba, upravnik Narodnega gledališča Oton Zupanič, predsednik Jugoslovskega profesorjskega društva Grafenauer, predsednik Zveze kulturnih društev ravatelj Jeran, predsednik Ciril-Metodove družbe inž. Mačkovešek s tajnikom ravnateljem Grundom, predsednik Zbornice za TOI Ivan Jelačin, predsednik Združenja trgovcev Golob, zastopnice narodnega ženstva z gospo Krofotovo, prisotni so bili nadalje številni vseučiliški in srednješolski profesorji, pisatelji, založniki, umetniki, zastopniki dnevnega tiska in množica ljubiteljev slovenske knjige.

Gosto je pozdravil

predsednik Društva slovenskih književnikov — pod njegovim okriljem se razstava vrši — prof. France Koblar. V dnevih velike svetovne zaskrbljenosti, nemira in strahu, je izvajal med drugim, posebej pa še v tesnobi, ki je pritiskala na zavest malih narodov, je Društvo slovenskih književnikov pripravilo razstavo slovenske knjige od leta 1918. do danes. Z njo smo hoteli počastiti ustanovitev narodne države in obuditi spomin na tiste oktobrski dnevi pred 20 leti, ko je duhovna in nravna sila našega naroda toliko dozorela, da je mogel izreči svojo voljo do popolne nepodločnosti in je svobodno odločil o svoji usodi. Nasproti telesni sili, ki tako rada premika in preureja podobo sveta, se hočemo zagledati v knjigo, ki je ne more premagati nobena surova sila. dokler kaj veljajo in kjer še veljajo osnovne človeške pravice narodov. Statistika ugotavlja za čas od 1918—1938 okrog 12.000 najrazličnejših izdanih slovenskega tiska, leposlovnega, znanstvenega, gospodarskega in splošno poučnega značaja. Vsega tega ni bilo mogoče zbrati, a dobra četrtina vse naše povojne književne proizvodnje naj bi poudarila približno podobno velike celote. Ker smo hoteli to celoto predvsem razosebiti in iskati samo podobo kulturne volje našega naroda, so odpadli vidiki, ki bi si jih žele posamezne ustvarjalce knjige, njen organizator in gospodarski zastopnik. Iz podobnih razlogov smo izločili dnevno publicistiko, opustili smo pa tudi našo šolsko knjigo, v kateri se kaže naš največji napredek in v kateri je boj za naše narodno samobitnost najtežji. Spričo vsega tega pa živo stopa pred nas potreba po čim popolnejši zgodovinski razstavi celotne slovenske knjige. To nalogo mora izvesti še ta rod, če ne prej, pa vsaj za 400letnico Trubarjevega »Katekizma« in »Abecednika«.

Izbora nekaj nad 3000 knjig.

Ki ga predstavlja razstava, pa naj govori nam samim in vsakomur, kako je naša narodna zavest, sproščena leta 1918., rasla, in naj pokaže, da je duhovna sila, položena v knjigo, prevzela vse plasti našega naroda, da mu daje vsega, od preprostitih navodil za njegovo življenje, do najvišjih znanstvenih dognanj in estetskih hotenj. Ta knjižni organizem, sicer razbran in ločen po družbenih in duhovnih nagnjenjih, vendar ubran v misel narodne celotnosti in svobodnosti, naj predstavlja na zunaj narod na sodobni višini,

ki noče in ne more od svoje duhovne nepodločnosti nikamor nazaj. Pri tej ugotovitvi pa se ne smemo samoljubno zagledati vase in misliti, da smo šele od leta 1918. Pač se odkriva velik napredek vsega našega življenja, a vmes so stvari, ki jih ne smemo pozabiti. Ta čas se začelja s smrtjo Ivana Cankarja, ki je izgorel v svojem srdu in ljubezni. Bil je sodnik svojega časa in najčistejši vzgled pisateljskega žrtvovanja. Za njim so legli v grob drugi veliki duhovi starejše dobe. Na mesto preteklosti je stopil mlad rod, nagnjen k precenjevanju, nemiren in nestalen, manj potrpežljiv in več zahtevajoč. Gledal je pred seboj svoj svet in ga je hotel za vsako ceno urediti. Huda je bila bolečina tega časa, globoko se je usedla v naše slovstvo in dala vkljub vsemu dragocena pričevanja človeških hotenj. A vendar je treba priznati, da sta svetovljanska ravnodušnost do vsega prirodnega in novodobni neosebnosti, avtoritarni nacionalizem enako neprijazni pravemu narodnemu duhu. Toda vse ustvarjajoče sile, tiste, ki se vežejo s preteklostjo, in tiste, ki nemirno teže v novo prihodnost, so se strnile proti vsakemu poizkusu, da bi naš narod utrpel svojstvenost svojega jezika in svojo duhovno samobitnost. V tem času smo v resnici preizkusili našega duha in pokazali voljo do življenja. Naš jezik je vnovič segel v svoje prvine, se čistil in jeklenil.

Ko prihaja naša knjiga polagoma v svet in postaja last vsega človeštva, se krči in bori za življenje pri Slovcnih izven naših državnih meja. Od tod razumemo neprožnost, trdoto slovenskega razumnika, zlasti pisatelja, v narodnih zadevah. A pri tem moramo poudariti, da je samo eno naše kulturno slovstvo, to se pravi, celo, in samo eden lep in vreden smisel jugoslovenskega, to je enakovredno ubrano sožitje in napredek vseh ustvarjajočih sil. Le tako ne bomo ohranili samo svojega naroda, ampak utrdili in povečali vse nravne sile naše državne skupnosti.

Vladimir Harizanov:

Tako sem si služil kruh

Velika reka leno valovi in šepete vrbam na obrežju stare povesti. Kraj novega mostu iz železobetona se ziblje čolnici, ki je z zarjavelo verigo privezan k mostu. V tem čolnu sem prespal nekaj noči, ko sem po cele dneve hodil po mestu in iskal dela. V njem me je našel tisti nenavaden delodajalec izbuljenih oči in zaspanega obraza. »Hej, ti tam!« je zagrmel njegov glas. »Da, jaz, in kaj potem?« »Pridi ven!« »Nemara hočeš ti v čoln?« »Ne, ne, nočem,« je odvrnil človek. »Govoriti hočem s teboj.« Obžalujoč, da me je zmotvil v moji samotni in miru, sem vstal. »Kaj je?« »Reci mi: patron.« »Hm, patron! Ne zdiš se mi prikladen za ta naziv.« »Brez šale: ali hočeš delati pri meni? Imam barako na sejmišču. Stal boš pred obiskovalci in vsakdo, ki bo plačal takso 50 stotink za tri žoge, ti jih lahko vrže v obraz. Ti se jim kajpada ne smeš izogibati, stati moraš ko vkopan na istem mestu. To vzbuja pri klientih zadovoljstvo.« »Kako...« sem ga hotel prekiniti, on pa je nadaljeval: »Ne boj se! Malokdo te bo pogodil, ker ni tako lahko, udariti živega človeka v obraz. Kakor bi nas čuval nekaj angelvaruh, nas tarče. Sicer pa to zahteva vaje. A ljudje, ki se kratkočasijo z nami, niso nikoli metali kamenja, niti za psi...« »Ali ne boli, če te udarijo?« »Ne boli, žoge niso težke.« Pomislil sem: končno, tudi to je delo, pošteno delo...

Ko tako složno stoji knjiga ob knjigi, vdana eni sami misli, da služi vsakomur, ki je voljan, so odpadle vse osebne zadeve, vsi boji, ki včasih vznemirjajo našo javnost, ko se pisatelj trudi za svojo znanstveno, poučno ali estetsko resnico. Boj je neizogiben, nepojmljiv je samo tisti boj, ki hoče ponižati pisatelja in ga meče v presojo med strasti polno množico, ki ne more spoštovati njegovega dela in ne more razsoditi njegove pravice. Pisatelj sicer ne stoji na vzvišenem podstavku, toda če cenimo njegovo delo in mu želimo uspeha, spoštujemo tudi človeka. — Na koncu se je predsednik zahvalil vsem, ki so s podporo in z delom pripomogli do tako lepe prireditve, nato je otvoril razstavo.

Naval občinstva

je bil tolik, da ob otvoritvi ogled bogate, smotno urejene zbirke skorajda ni bil mogoč, a prav ob dejstvu tega navala smemo upati, da bo imela razstava tudi vse prihodnje dni dovolj obiskovalcev.

Največji delež zasluge za skrbno pripravljeno prireditev gre prof. Mileni Mohoričevi, ki je imela vodstvo aranžmana v rokah. Tehnično ureditev razstave sta oskrbela inž. Skof in inž. arh. Kos. Poleg splošne razstave po strokah in zbirkah, ki zavzema vso veliko dvorano Trgovskega doma, je v mali dvorani v vitrinah predstavljenih še dveje specialnih kolekcij — bibliofilska izdavanja in pa zbirka rokopisov v teh dveh dvajsetletjih umrlih pisateljev — ki sta ju uredili prof. dr. Silva Trdinova in prof. dr. Marja Boršnikova. V zvezi z razstavo bo v Trgovskem domu tudi troje predavanj: v ponedeljek bo govoril univ. doc. dr. Anton Ocvirk o slovenskem slovstvu 1918—1938, v sredo dr. Lavro Cermelj o naši knjigi za mejo in v petek prof. Anica Cernejeva o slovenskem mladinskem slovstvu po letu 1918. Predavanja bodo vsakokrat ob 20. uri. V celoti prireditve res zasluži, da ji naša kulturna javnost posveti čim več svoje pozornosti.

pravico brezplačno poskusiti še s tremi... Izpočetka ni bilo nikogar, potem se je ta ali oni odločil, kupil je za dva franka žoge in jih metal vame. Ni me pogodil ne v nos, ne v obraz sploh. Gledalci so se mu smejali, on pa se je jezil. Se je zahvaljal žoge in spet nobena ni zadel tarče.

Od prvega udarca, ki sem ga dobil nad desnimi očesom, me je zabolel želodec. To je najbrže od živcev — sem pomislil. Skušal sem stati vzravnan in miren, ko so žoge letele proti meni.

V nekaj dneh službe pri 'patronu' sem dosegel toliko, da sem že vnaprej vedel, katera žoga me bo pogodila. Takrat sem se smilil samemu sebi: imel sem zdrave roke, v glavi pamet, a nisem mogel najti dejla, ker nisem imel denarja, da bi ga lahko iskal po širokem božjem svetu.

Zato me je ob vsakem udarcu po obeh ali po nosu zabolel želodec in sem hotel planiti na te, ki so me tako zabavno bili. Igralci kajpada niso opazili moje notranje borbe in so brezskrbno pomerjali vame.

»Čudovito je miren!« je rekel mlad človek v športni obleki in dekle, ki je bilo z njim, se je tenko zasmejal, ko mi je ogledalo nos. Zedel sem, da me njen kavalir z nobeno žogo ne bi udaril, čeprav jih je kupil za pet frankov.

Očitno je bila moja želja dovolj velika, da je odvrčala udarce žog. V moje veliko zadovoljstvo je športist odšel ponizan in dekle je bilo malce razočarano nad njim. Nekajkrat se je obrnila in me pogledala, nemara očarana nad mojimi sposobnostmi. Gledal sem jo motnih oči, ki so bile že natečene od udarcev, in sem stiskal zobe.

Sportista je nadomestil močan gospod z monoklom in rokavicami iz svinjskega usnja. Ni slekel rokavic. Več ko za pet frankov je zmetal žog in me seveda z nobeno ni zadel Nato je odšel.

»Žoge so ekscentrirane!« je zaključil, ko si je popravljal monokl. »Patron' mi je pomenljivo pomežiknil. Se do danes nisem pozabil, s kakšno zlobo je ta klient metal vame žoge.

Tako so se po ves dan vrstili in merili vame žoge, ki sem jih sprejemal kakor slannat mož, v katerega mečejo otroci kamenje...

Lahko vam pokažem eno izmed tistih žog. Shranil sem jo kot spomin na tiste dneve, ko sem služil za tarčo.

In nikoli ne bom pozabil delitve zaslužka, ki sva ga imela s 'patronom'.

»Poslušaj, fant,« mi je dejal 'patron' pri delitvi, ko sem mu bil odpovedal službo. »V desetih dneh si zaslužil sto frankov. Če boš leto dni delal za mano, bova obšla vso Francijo in zaslužil boš mnogo več. Postaviš si boš barako, kupil žoge in postal 'patron'. Prišel bo dan, ko si boš najel pomagaga. Takšno je življenje: ... Mojster si išče pomočnika! Pamenje si — iz tebe lahko postane človek. Kaj pa je zato, če mečejo po tebi žoge! To so žoge, ne kamenje!...«

Da, bil je znamenit 'patron'. Prepričan sem, da me je oskubel za najmanj sto frankov. Mene so bili, on pa je jemal voljšji delež. Zato sem ga tudi zapustil.

Odputoval je s sejmarji. Se tisti večer sem najel sobo v nekem delavskem hotelu in ko sem legel spat, mi je bila glava težka ko železo.

»Torej zapomni si, Bimbo: od letal poješ lahko samo notranjščino!« (Ric et Rac)

BASEN

Psček teče po širni puščavi. Pesek, povsod sam pesek. Tedaj zavili ubogi psček: — Če ne srečam kmalu kakšnega drevesa, se mi utegne pripetiti nesreča.

PRIMERA

Družina gre v živalski vrt. Pred medvedovo kletko vsi obstoje. Besno hodi po kletki medved sem in tja. Pa vpraša Marijanica: — Mamica, ali tudi medved ve, da je včeraj bilo prvega? — Kako moreš to vprašati, dete? — No. Saj se vendar drži prav tako grdo kakor papa, ko si včeraj zahtevala od nje-ga denar za gospodinjstvo.

SMOLA

— Ko sem davi prišel v svojo pisarno, sem videl, da so jo ponoči obiskali vlomilci. Vse je bilo razmetano, vse prebrskano. Jutri bo že v listih. — Ali so ti kaj odnesli? — A, tisto ne, ker je bila blagajna prazna. — Potem pa ni nič hudega. — O, hudo je, hudo, ženi sem namreč trdil, da sem vso noč delal v pisarni.

Naše gledališče

D R A M A
Ponedeljek, 3. oktobra: zaprtlo.
Torek, 4. oktobra: Veriga. Red A.
Sreda, 5. oktobra: Žena na Niskavuotiju. Izven.
Četrtek, 6. oktobra: Izsiljena ženitev. Ljubez-en-zdravnik. Red Četrtek.
*
»Žene na Niskavuotiju«, izredno zanimiva in učinkovita igra finske pisateljice Helle Vuolijoki, je dosegla pri nas tolik uspeh, da se ponovi v sredo zvečer spet izven abonmana.

O P E R A
Ponedeljek, 3. oktobra: zaprtlo.
Torek, 4. oktobra: Boris Godunov. Red B.
Sreda, 5. oktobra: Ero z onega sveta. Red Sreda.
Četrtek, 6. oktobra: Na sinjem Jadranu. Opereta. Premiera. Premierski abonma.
*
»Nova opereta «Na sinjem Jadranu», delo glasbenika Edvarda Gloza, pride na naš operetni oder v četrtek, 6. t. m. Mu-zikalno vodstvo ima g. Zebre, režira g. Zupan. Premierski abonma.

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

I

Umril nam je naš ljubljani soprog, oče, stari oče in brat, gospod

IVAN SELEVŠEK
RUDNIŠKI UPOKOJENEC

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 4. oktobra, ob 2. uri popoldne izpred mrliške veže splošne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Trbovlje, 2. oktobra 1938.

ZALUJOČI OSTALI

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Dotrpel je naš srčno ljubljani oče, stari oče, stric in tast, gospod

Rems Ivan

previden s tolažili svete vere.

Pogreb nepozabnega bo v torek 4. oktobra 1938 ob pol 11. v št. Rupertu na Dolenjskem.

Grosuplje, 2. oktobra 1938.

ZALUJOČI SINOV IN OSTALO SORODSTVO

Mladostno svež izgled

Vsaka žena, v poklicu kakor tudi v družbi, zna pravilno ceniti vrednost sveže in zdrave barve obraza. Kako lahko zamore s

KHASANA

RDECILOM ZA USTNA IN LICA olupšati in pomladiti izgled svoje zunanosti. Khasana rdečilo za ustna v 8 različnih barvnih tonih — za vsak lepotni tip primeren idealen ton. Khasana rdečilo za lica se razvije šele, ko se namaže na lice, v vsaki polti primeren, naraven in svež barvni ton. Enkratna uporaba dnevno zadošča. Odporno zoper slabo vreme, vodo in poljube!

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Bog je vzel k sebi našo ljubljeno zlato mamico, staro mamo in taščo, gospo

JERICO STOJC roj. Henigman
SOPROGO UPOKOJENCA DRZ. ZELEZNIC

Izdihnila je svojo blago dušo, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, v 69. letu starosti.

Na zadnji poti jo spremimo v ponedeljek 3. oktobra ob 16. iz hiše žalosti, Ljubljanska ulica 31 (Zelena jama), na pokopališče k Sv. Križu.

Zalujoči soprog, sin Ivan, hčerke Albina, Slavka in Mici por. Cerin, zet Franc Cerin, snaha Alojzija, vnukinje Ema, Ida, Marica, Hilda in ostalo sorodstvo

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Umrila nam je, previdena s sv. zakramenti, ljubljena žena, mati, hči, sestra in nečakinja, gospa

Anica Thurnher
roj. Kovač
UČITELJICA

Pogreb bo v torek 4. oktobra ob pol 10.

V Višnji gori, 2. oktobra 1938.

žalujoči

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

I

Umril nam je naš ljubljani oče, stari oče, brat, svak in stric, gospod

ROJINA JOŽE ST.
POSESTNIK IN KROJAŠKI MOJSTER

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v ponedeljek 3. oktobra ob 4. popoldne izpred hiše žalosti, Aleksandrova cesta št. 3, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1938.

žalujoči sin Jože z družino in ostalim sorodstvom